

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 339.944:65.012.12

БАЗОВИЙ МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ ТОРГІВЛІ – СУБ'ЄКТІВ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

© 2017 **АНДРОСОВА Т. В., КРУГЛОВА О. А., КОЗУБ В. О.**

УДК 339.944:65.012.12

Андросова Т. В., Круглова О. А., Козуб В. О.

Базовий моніторинг фінансових результатів підприємств торгівлі – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Метою статті є обґрунтування показників базового моніторингу фінансових результатів торговельних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Проаналізовано сутнісні характеристики таких понять, як порогове, граничне, оптимальне значення показника. Обґрунтовано систему показників для базового моніторингу фінансових результатів торговельних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, яка сформована з урахуванням цілей господарської діяльності торговельного підприємства та послідовності формування і використання фінансових результатів. Для базового моніторингу фінансових результатів торговельних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності – рекомендовано використання таких показників, як маржинальний дохід, фінансовий результат від операційної діяльності, чистий фінансовий результат, капіталізований прибуток; наведено моделі для розрахунку їх порогових значень. Перспективою подальших досліджень є обґрунтування системи показників для проблемного моніторингу фінансових результатів торговельних підприємств.

Ключові слова: підприємство, управління, моніторинг, фінансовий результат.

Табл.: 1. **Бібл.:** 11.

Андросова Тетяна Василівна – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

Круглова Олена Анатолівна – кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки та управління, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: ekruglova767@gmail.com

Козуб Вікторія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, Харківський державний університет харчування та торгівлі (вул. Клочківська, 333, Харків, 61051, Україна)

E-mail: kozub.viktoria71@gmail.com

УДК 339.944:65.012.12

UDC 339.944:65.012.12

Андросова Т. В., Круглова Е. А., Козуб В. А. Базовый мониторинг финансовых результатов предприятий торговли – субъектов внешнеэкономической деятельности

Androsova T. V., Kruhlova Ye. A., Kozub V. O. The Basic Monitoring of Financial Results of Trade Enterprises – Subjects of Foreign Economic Activity

Целью статьи является обоснование показателей базового мониторинга финансовых результатов торговых предприятий – субъектов внешнеэкономической деятельности. Проанализированы существенные характеристики таких понятий, как пороговое, предельное, оптимальное значение показателя. Обоснована система показателей для базового мониторинга финансовых результатов торговых предприятий – субъектов внешнеэкономической деятельности, которая сформирована с учетом целей хозяйственной деятельности торгового предприятия и последовательности формирования и использования финансовых результатов. Для базового мониторинга финансовых результатов торговых предприятий – субъектов внешнеэкономической деятельности – рекомендовано использование таких показателей как маржинальный доход, финансовый результат от операционной деятельности, чистый финансовый результат, капитализированная прибыль, приведены модели для расчета их пороговых значений. Перспективой дальнейших исследований является обоснование системы показателей для проблемного мониторинга финансовых результатов торговых предприятий.

The aim of the article is to justify the indicators of the basic monitoring of financial results of trade enterprises – subjects of foreign economic activity. Essential characteristics of such notions as the threshold, limiting, optimum value of an indicator are analyzed. There justified the system of indicators for the basic monitoring of financial results of trade enterprises – subjects of foreign economic activity, which is formed taking into account the goals of the economic activity of a trade enterprise as well as the sequence of formation and use of its financial results. For the basic monitoring of financial results of trade enterprises – subjects of foreign economic activity – the use of such indicators as marginal revenue, financial result from operating activities, net financial result, capitalized profit is recommended, and models for calculating their threshold values are presented. The prospect for further research is the justification of the system of indicators for problem monitoring of financial results of trade enterprises.

Keywords: enterprise, management, monitoring, financial result.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 11.

Androsova Tetiana V. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of International Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

Kruhlova Yelena A. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Economics and Management, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

Ключевые слова: предприятие, управление, мониторинг, финансовый результат.

Табл.: 1. **Библ.:** 11.

Андросова Татьяна Васильевна – кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

Круглова Елена Анатольевна – кандидат экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики и управления, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: ekruglova767@gmail.com

Козуб Виктория Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры международной экономики, Харьковский государственный университет питания и торговли (ул. Клочковская, 333, Харьков, 61051, Украина)

E-mail: kozub.viktoria71@gmail.com

E-mail: ekruglova767@gmail.com

Kozub Viktoriia O. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of International Economics, Kharkiv State University of Food Technology and Trade (333 Klochkivska Str., Kharkiv, 61051, Ukraine)

E-mail: kozub.viktoria71@gmail.com

Вступ. У переліку об'єктів, що підлягають моніторингу на торговельному підприємстві – суб'єкті зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), значну увагу приділяють фінансовим результатам, позитивна величина яких є цільовою настановою діяльності господарюючого суб'єкта, підґрунтям для виконання зобов'язань перед державою та власниками, контрагентами й іншими зацікавленими сторонами, основним джерелом фінансування програм соціального розвитку колективу. Абсолютний розмір фінансових результатів, їх динаміка та структура відображають якість та ефективність побудованої системи економічних відносин між підприємством та іншими суб'єктами, свідчать як про досягнуті результати, так і про потенційні можливості розвитку господарюючого суб'єкта. Досягнення стійких конкурентних переваг, рівень інвестиційної привабливості та ділової активності підприємства також значною мірою залежать від фінансових результатів, що доводить актуальність дослідження питань щодо управління ними.

Різні аспекти управління фінансовими результатами знайшли відображення в численних наукових публікаціях. Зокрема, у працях І. Бланка [1], Ф. Бутинця [2], Н. Пігуль [3] подано концептуальні основи управління фінансовими результатами; М. Білик [4], А. Козак [5], Н. Прохар [6] – методичний інструментарій їх діагностики та аналізу; Н. Власової [7], А. Лігоненко [8], А. Фролової [9] – особливості формування і використання фінансових результатів підприємств торгівлі. Надаючи належне наявним розробкам, зазначимо, що в організації моніторингу фінансових результатів залишається чимало проблем, які потребують дослідження. Однією з таких проблем є встановлення значень показників-індикаторів моніторингу фінансових результатів. Саме за результатами відхилення фактичного показника-індикатора від його встановленого значення приймаються рішення щодо підтримки або зміни діючої політики управління фінансовими результатами. Значущість показників-індикаторів як бази порівняння для моніторингу фінансових результатів зумовлює доцільність досліджень у цьому напрямі.

Метою статті є обґрунтування показників базового моніторингу фінансових результатів торговельних підприємств – суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Під час організації моніторингу значущим є встановлення нормативних значень показників-індикаторів, з яки-

ми порівнюють фактичні значення фінансових результатів. За оглядом наукової літератури визначено, що нормативні значення показників характеризуються як «порогові», «граничні», «оптимальні». Щодо змістового наповнення вказаних понять, то «оптимальне» походить від англійського «optimum», що означає найкращий варіант досягнення мети за визначених умов (ресурсів). В економіці «оптимум» використовують під час подання характеристики ефективності. Зокрема, ефективність визначають як досягнення максимального результату за наявних ресурсів або отримання визначеного результату за мінімуму ресурсів (витрат). У математиці знаходження оптимуму пов'язано з обмеженнями та критеріями. У загальному вигляді математична постановка оптимізаційної задачі передбачає визначення найбільшого (максимального) або найменшого (мінімального) значення (екстремуму) цільової функції за заданих функцій, що формують систему обмежень. У менеджменті оптимальне значення деякої характеристики належить від обраного критерію.

Порогові значення відображають межу, перетин якої зумовлює якісні зміни системи, перехід її від одного стану до іншого. Зокрема пороговим значенням у забезпеченні позитивного фінансового результату є точка беззбитковості, перетин якої свідчить про якісні зміни системи, а саме отримання прибутку чи збитку на підприємстві. Пороговим значенням є також обсяг діяльності, збільшення якого зумовлює нарощення ресурсного забезпечення та зростання не лише змінних, але й постійних витрат господарюючого суб'єкта.

На відміну від порогових граничні значення показників носять загальний обмежувальний характер і відображають проміжок усіх можливих варіантів значень показника. За інших однакових умов сукупність показників існує лише у певних межах, поданих максимальним і мінімальним їх значенням, що і становить суть граничних значень показників. У співвідношенні оптимальних, порогових і граничних значень оптимальні та порогові значення входять до загальної сукупності значень показника, що обмежується граничними значеннями.

Під час моніторингу значущим є використання цільових показників, які відображають бажаний стан системи. Цільові значення порівнюють із фактичними, і саме ступінь відхилення фактичних значень від цільових є під-

грунтам для висновку щодо досягнення цілей управління. На підприємстві також доцільно використання критичних значень за певним показником. За змістом «критичне» значення є близьким до «порогового», проте воно більшою мірою асоціюється з межею, порушення якої зумовлює несприятливі, загрозові зміни для економічної системи. У цьому сенсі «критичне» порівняно з «пороговим» є більш точною характеристикою, адже відображає не просто умови переходу системи до нового рівня якості, а визначає умови погіршення ситуації. Критичним на підприємстві може бути прийнято як порогове, так і нижнє граничне значення.

Під час організації базового моніторингу фінансових результатів значущим є встановлення порогових значень показників. Враховуючи, що мета базового моніторингу

полягає у виявленні загальних тенденцій, проблем і небезпек діяльності господарюючого суб'єкта, для відстеження фінансових результатів торговельних підприємств – суб'єктів ЗЕД обґрунтовано використання показників, які відображають загальні цільові настанови управління прибутком господарюючого суб'єкта, а саме забезпечення беззбитковості діяльності, рентабельності інвестицій, виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства, забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства [1, с. 53]. З огляду поступовості формування цілі формалізовано у відповідні показники фінансових результатів. Перелік показників базового моніторингу фінансових результатів підприємства суб'єкта ЗЕД та розрахунок їх порогових значень наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Порогові значення показників базового моніторингу фінансових результатів підприємства – суб'єкта ЗЕД

Цільова настанова	Показник	Порогове значення
Беззбитковість діяльності	Маржинальний дохід (МД)	$MD_{порог.} = B_{пост.}$ де $MD_{порог.}$ – порогове значення маржинального доходу, тис. грн; $B_{пост.}$ – постійні витрати, тис. грн
Рентабельність інвестицій	Фінансовий результат від операційної діяльності ($ФР_{оп}$)	$ФР_{оп\ порог.} = A_{факт.t} \times ВЕР_{сз.}$ де $A_{факт.t}$ – середня величина активів підприємства за період t , фактична; $ВЕР_{сз.}$ – коефіцієнт генерування доходів, середньогалузеве значення
Забезпечення виплат власникам підприємства	Чистий фінансовий результат ($ЧФР$)	$ЧФР_{порог.t} = СК_{спл.t} \times P_{див.t}$ де $ЧФР_{порог.t}$ – порогове значення чистого фінансового результату за період t ; $СК_{спл.t}$ – статутний капітал, сплачений за період t ; $P_{див.t}$ – норма дивідендних виплат, на рівні відсотка за депозитними внесками за період t
Забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів для розвитку підприємства	Чистий прибуток, капіталізований ($ЧПК$)	$ЧПК_{порогов.т} = ЧФР_{фт} \times (1 - Кд.в.),$ де $ЧПК_{порогов.т}$ – порогове значення капіталізованого чистого прибутку за період t ; $ЧФР_{фт}$ – фактичне значення чистого фінансового результату за період t ; $Кд.в.$ – коефіцієнт дивідендних виплат

Джерело: сформовано авторами

З огляду на послідовність формування та загальні цілі функціонування торговельного підприємства, першим показником у системі базового моніторингу фінансових результатів є маржинальний дохід. Для моніторингу беззбитковості діяльності доцільно використання саме цього показника. Маржинальний дохід відображає результат від реалізації товарів після відшкодування змінних витрат, є вихідним для покриття постійних витрат та отримання прибутку. Його абсолютна величина та ступінь відхилення від постійних витрат свідчать про можливість щодо беззбитковості діяльності торговельного підприємства. Якщо маржинальний дохід менший за постійні витрати, то підприємство отримує збиток, якщо маржинальний дохід перевищує постійні витрати – прибуток. Таким чином, для беззбиткової діяльності необхідним є забезпечення маржинального доходу на рівні не

нижче за постійні витрати торговельного підприємства. Тобто величина постійних витрат є пороговим значенням для маржинального доходу. Бажаним для підприємства є перевищення фактичного маржинального доходу його порогового значення та збільшення розриву між поданими показниками у динаміці, що забезпечує формування позитивного фінансового результату.

Важливим для базового моніторингу маржинального доходу є спостереження за коефіцієнтом (рівнем) маржинального доходу, який може бути розрахований як в цілому по підприємству, так і за підрозділом або за окремою групою товарів. За групою товарів коефіцієнт (рівень) маржинального доходу визначається у відсотках до ціни товару, на рівні підприємства або торговельного об'єкта – у відсотках до розміру чистої виручки. Значущість коефіцієнта (рівня) маржинального доходу зростає під час обґрунтування ці-

нових рішень за різними групами товарів. За інших рівних умов чим вищим є рівень (коефіцієнт) маржинального доходу, тим легше підприємство може перейти до зниження цін заради збільшення обсягу продажів [7, с. 125].

Технічне та програмне забезпечення сучасних підприємств дозволяє отримувати дані про продажі у розрізі підрозділів щоденно. Ця інформація є значущою для виділення сезонних коливань у продажах, а також для аналізу обсягу та складу продажів упродовж тижня. У той же час моніторинг маржинального доходу за даними щоденних звітів є недоцільним. Як основний контрольний період для моніторингу маржинального доходу рекомендовано використано декаду та місяць

З огляду послідовності формування за підсумками місяця, об'єктом моніторингу фінансового результату доцільно прийняти результат від операційної діяльності. Цей показник відображає інтереси численних зацікавлених сторін, зокрема, власників підприємства та його найманих працівників, кредиторів та ін. Кожна із зацікавлених сторін за результатами діяльності очікує на відповідні доходи. Власники підприємства та кредитори – на отримання доходів від вкладених у це підприємство коштів, працівники – на додаткове матеріальне стимулювання та підвищення рівня соціальної захищеності, що реалізується за рахунок частини чистого прибутку підприємства.

Вірогідність отримання доходів кожною із зацікавлених сторін зростає за перевищення фактичного фінансового результату від операційної діяльності торговельного підприємства його порогового значення, що визначений на основі коефіцієнта генерування доходів. За визначенням дослідників [6–9], коефіцієнт генерування доходів характеризує можливість генерування доходів цією комбінацією активів і показує, скільки одиниць прибутку від операційної діяльності припадає на одиницю грошових коштів, вкладених в активи цього підприємства. Коефіцієнт генерування доходів (BEP – Basic Earning Power) визначається як співвідношення операційного прибутку до оподаткування, що відображає результат до сплати відсотків за використання кредитних ресурсів (EBIT – Earnings before Interest and Taxes) до сукупних ресурсів підприємства, середньої вартості усіх активів. Як зазначають дослідники [6], коефіцієнт генерування доходів є однією з характеристик ресурсовіддачі, значення якої залежить від поточних витрат, що властиві в середньому цьому бізнесу. Враховуючи зазначене, для визначення порогового значення фінансового результату від операційної діяльності рекомендується використовувати середньогалузеве значення цього показника.

Відхилення фактичного фінансового результату від операційної діяльності від його порогового значення характеризує фінансові можливості підприємства щодо задоволення інтересів основних зацікавлених сторін. Позитивне значення та зростання різниці між поданими показниками свідчать про високий рівень вірогідності отримання кредиторами, власниками та найманими працівниками доходів у вигляді плати за надані кредитні ресурси, дивідендів, додаткового матеріального стимулювання відповідно.

У межах моніторингу фінансових результатів від операційної діяльності рекомендовано також відстежен-

ня фактичного коефіцієнта генерування доходів, що визначений у межах окремого торговельного підприємства у розрізі окремих торговельних об'єктів і видів бізнесу. Пороговими значеннями такого моніторингу слід прийняти фактичні середньогалузеві коефіцієнти генерування доходів за певним видом економічної діяльності (оптової / роздрібною торгівлі, ресторанного господарства, виробництва продукції, надання послуг із оренди торговельної / складської площі, цілісних майнових комплексів тощо). Такий моніторинг доцільно організувати на великому підприємстві, що є багатопрофільним та має розгалужену мережу торговельних об'єктів.

Для підприємств торгівлі – суб'єктів ЗЕД під час моніторингу фінансових результатів від операційної діяльності необхідним є урахування коливання курсу валют і методу обліку зовнішньоекономічних контрактів з придбання товарів. В разі використання методу попередньої оплати зростання курсу валют матиме позитивний, а при падінні – від'ємний вплив на фінансові результати торговельного підприємства. В разі коли підприємство здійснює облік зовнішньоторговельних операцій з придбання товарів за методом наступної оплати, при падінні курсу валют фінансові результати торговельного підприємства зростуть, а при зростанні курсу – зменшаться [10].

Враховуючи особливості формування доходів і витрат торговельного підприємства за періодами часу для моніторингу фінансових результатів у частині реалізації цільової настанови забезпечення добробуту власників рекомендовано використання показника чистого фінансового результату (чистого прибутку).

Зазначимо, що чистий фінансовий результат, який визначається за підсумками кварталу, не є тотожний поняттю «дохід власника». Доходи власників можуть бути подані у формі підвищення курсової вартості акцій та / або дивідендів. У чистому вигляді доходом власника є дивіденди, розмір яких визначається за підсумками року та залежить від значної кількості чинників, зокрема, прийнятої політики розподілу прибутку, інвестиційних можливостей підприємства, можливостей формування фінансових ресурсів із альтернативних джерел, а також інших, пов'язаних із рівнем оподаткування дивідендів, співвідношенням міноритарних і мажоритарних акціонерів, рівнем дивідендних виплат компаніями-конкурентами тощо).

Водночас чистий прибуток є кінцевим фінансовим результатом, величина та динаміка якого відображає можливість підприємства щодо сплати дивідендів власникам. Перевищення чистого прибутку величини дивідендного фонду та нарощення чистого прибутку у динаміці збільшує вірогідність отримання дивідендів власниками підприємства. З огляду на зазначене, пороговим значенням для чистого фінансового результату рекомендовано використання величини фонду дивідендних виплат, що визначений на основі даних щодо сплаченого статутного капіталу та норми дивідендних виплат. Своєю чергою, норма дивідендних виплат у розрахунках повинна відповідати середньому відсотку за депозитними внесками, що відображатиме доходи власника за альтернативним напрямом використання коштів. Враховуючи зазначене, порогове значення чистого фінансового результату залежить від сплаченого статутно-

го капіталу та норми дивідендних виплат, на рівні відсотка за депозитними внесками за визначений період.

У контексті цільової настанови щодо забезпечення виплати необхідного рівня доходу доцільно організувати моніторинг рентабельності інвестицій з позиції власників підприємства, для чого використати показник рентабельності власного капіталу (ROE – Return on Equity). Цей показник є значущим для власників господарюючого суб'єкта, адже надає інформацію про доходи, які зароблені підприємством для акціонерів (пайщиків). Бажаним є стійке позитивне значення показника та зростання його у динаміці, що дозволить утримати власника (акціонера, пайщика) у межах бізнесу.

З огляду періоду та особливостей формування показник чистого фінансового результату доцільно відстежувати за підсумками кварталу. У такому випадку підґрунтям для моніторингу чистого доходу є інформація, щодо маржинального доходу та фінансових результатів від операційної діяльності. Під час визначення порогового значення чистого фінансового результату рекомендовано виходити з даних про величину сплаченого капіталу та відсотка за депозитними внесками на певний період часу.

Моніторингу підлягає не лише формування фінансового результату, але й його розподіл. Зазначимо, що під час розподілу прибутку одним із найбільш складних питань є вибір між поточними та майбутніми доходами його власників. Виплата більшої частини чистого прибутку у вигляді дивідендів сприяє максимізації поточних доходів, а капіталізація прибутку забезпечує доходи акціонерів (пайщиків) у майбутньому періоді. Щодо засад розподілу чистого прибутку, то з цього питання як основні виділяють теорію незалежної вартості підприємства від дивідендів Ф. Модільяні та М. Міллера, теорію значущості дивідендів М. Гордона, теорію мінімізації дивідендів, сигнальну теорію дивідендів, теорію «клієнтури» та ін. [8; 9]. Незважаючи на те, що власники самостійно приймають рішення щодо співвідношення між поточними та майбутніми доходами та визначення величини фонду дивідендних виплат за підсумками року, у практичній діяльності існують певні залежності між чистим прибутком і фондом дивідендних виплат.

Для оцінювання співвідношення між чистим прибутком та дивідендними виплатами використовують певний показник – коефіцієнт кратності покриття. Висока кратність покриття показує, що дивіденди захищені від ризику їх невиконання навіть у випадках, коли прибуток скорочується [11, с. 125]. Коефіцієнт кратності покриття є зворотним до показника дивідендних виплат, який відображає співвідношення між дивідендами та чистим прибутком. Високе значення та зростання коефіцієнта дивідендних виплат збільшує ризик невиконання дивідендів. У той же час занадто низьке його значення та зниження у динаміці може не забезпечити утримання власника у цьому бізнесі. Таким чином, під час спрямування чистого прибутку на капіталізацію або споживання необхідно дотримуватись певних пропорцій. У праці Н. Харченка [11, с. 125] вказано, що середнє значення коефіцієнта кратності покриття у країнах із розвинутою ринковою економікою становить 3,0, а в окремих галузях економіки – від 2 до 4 разів, тобто на виплату дивідендів спрямовують від 25 до 50 % чистого

прибутку, а співвідношення між капіталізованою та спожитою частинами чистого прибутку становитиме від 3:1 до 1:1. Щодо показника зазначимо, що з огляду алгебраїчної залежності між показниками об'єктом моніторингу використання фінансових результатів може бути як частина чистого прибутку, що підлягає споживанню, так і та, що підлягає капіталізації. Враховуючи цільову настанову забезпечення достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до завдань розвитку підприємства, для моніторингу використання фінансових результатів рекомендовано використовувати показник прибутку, що капіталізується. За залежності між показниками розподілу чистого прибутку порогове значення для моніторингу прибутку, що капіталізується, залежить від фактичного значення чистого прибутку та коефіцієнта дивідендних виплат за певний період.

Значущим у розрахунках є визначення коефіцієнта дивідендних виплат, значення якого варіює за видами економічної діяльності та умов функціонування підприємства. Для базового моніторингу вважаємо за доцільне прийняти коефіцієнт дивідендних виплат на рівні 0,3. В основі такої пропозиції – дві обставини. По-перше, наведене значення коефіцієнта дивідендних виплат входить до сукупності рекомендованих значень (від 0,25 до 0,5) та не порушує його. По-друге, наведене значення коефіцієнта дивідендних виплат має практичне застосування, зокрема, подано як рекомендоване та використовується як стандарт під час розрахунків, що підтверджено розробками, поданими у праці [8, с. 62]. У такому випадку співвідношення між капіталізованою та спожитою частинами чистого прибутку становитиме 2,3:1, а коефіцієнт кратності покриття складатиме 3,3, що також відповідає практиці господарської діяльності.

Позитивним у використанні чистого прибутку торговельного підприємства слід визнати незначні відхилення від його порогового значення. Суттєва різниця між фактичним і пороговим значенням капіталізованого прибутку свідчатиме про особливі умови розподілу чистого прибутку на цьому підприємстві, що значно відрізняються від практики господарювання. У розвиток моніторингу використання фінансових результатів доцільно відстежити ефективність капіталізації прибутку. З цього питання зазначимо, що ефективним вважається інвестування капіталізованого прибутку переважно у приріст активів. Збільшення резервного капіталу та формування за рахунок частини чистого прибутку внутрішніх страхових фондів хоча й забезпечує зменшення ризиків господарської діяльності, проте не може сприйматись як основний напрям капіталізації чистого прибутку торговельного підприємства.

Вихідним для моніторингу показника чистого прибутку, спрямованого на капіталізацію, є інформація щодо розподілу чистого прибутку за даними року. У такому випадку є сенс відстеження фактичної величини капіталізованого чистого прибутку з його пороговим значенням. Накопичення інформації про розподіл чистого прибутку за періодами часу дозволяє зробити висновок щодо загальних тенденцій у розподілі фінансового результату на підприємстві та визначити тип дивідендної політики, якої дотримаю на підприємстві у побудові відносин із власниками.

Слід зазначити, що на практиці за періодами часу фактичне значення чистого прибутку, спрямованого на капіталізацію, значно перевищує його порогове значення. На багатьох підприємствах дотримуються політики нульового дивіденду та здебільшого не сплачують дивіденди власникам, хоча мають для цього можливість.

Висновки. Виходячи із загальних цільових настанов управління фінансовими результатами сформована система показників-індикаторів для реалізації базового моніторингу фінансових результатів, яка включає показники маржинального доходу, фінансового результату від операційної діяльності, чистого фінансового результату та капіталізованого прибутку. Для кожного з показників обґрунтовано їх порогові значення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Управление прибылью. Киев: Ника-Центр, 2007. 768 с.
2. Теория измерения капитала и прибыли: монография/под. общ. ред. Ф. Бутынца, М. Добии. Краков: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010. 400 с.
3. Пігуль Н. Г. Управління прибутком підприємства. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2010. № 28. С. 125–132.
4. Білик М. Д., Білик Т. О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія. Київ: ПанТот, 2012. 280 с.
5. Козак Л. В., Кривицька О. Р., Новоселецький О. М. Прибуток підприємств: теоретико-методичні засади формування та аналізу: монографія. Острог: Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2012. 160 с.
6. Прохар Н. В., Ночовна Ю. О. Облік доходів, витрат і фінансових результатів: проблеми теорії та практики: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. 257 с.
7. Власова Н. О., Мелушова І. Ю. Ефективність формування фінансових результатів підприємств роздрібної торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2008. 259 с.
8. Лігоненко Л. О., Клоченко Л. В., Юрчук Н. В. Дивідендна політика підприємства. Київ: Київ. держ. торг.-екон. ун-т, 2000. 67 с.
9. Фролова Л. В., Лісниченко О. О. Управління вартістю підприємства: оцінка та формування: монографія. Кривий Ріг: ФОП Чернявський Д. О., 2015. 292 с.
10. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства: Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635. URL: <http://www.nau.kiev.ua>
11. Харченко Н. В. Дивідендна політика акціонерних товариств: монографія. Полтава: РВВ Полтав. держ. аграр. акад., 2009. 224 с.

REFERENCES

- Bilyk, M. D., and Bilyk, T. O. *Finansovi rezultaty diialnosti mal'lykh pidpriyemstv: otsinka ta prohnouzuvannia* [Financial results of small businesses: estimation and forecasting]. Kyiv: PanTot, 2012.
- Blank, I. A. *Upravleniye pribylyu* [Profit management]. Kyiv: Nika-Tsentr, 2007.
- Frolova, L. V., and Lisnichenko, O. O. *Upravlinnia vartistiuv pidpriyemstva: otsinka ta formuvannia* [Management of the value of the enterprise: assessment and formation]. Kryvyi Rih: FOP Cherniavskiyi D. O., 2015.
- Kharchenko, N. V. *Dyvidendna polityka aktsionerlykh tovarystv* [Dividend policy of joint stock companies]. Poltava: RVV Poltav. derzh. ahrar. akad., 2009.
- Kozak, L. V., Kryvytska, O. R., and Novoseletskiyi, O. M. *Prybutok pidpriyemstv: teoretyko-metodychni zasady formuvannia ta analizu* [Profit of enterprises: theoretical and methodical principles of formation and analysis]. Ostroh: Vyd-vo Nats. un-tu «Ostrozka akademiia», 2012.
- [Legal Act of Ukraine] (2013). <http://www.nau.kiev.ua>
- Lihonenko, L. O., Klochenok, L. V., and Yurchuk, N. V. *Dyvidendna polityka pidpriyemstva* [Dividend policy of the enterprise]. Kyiv: Kyiv. derzh. torh.-ekon. un-t, 2000.
- Pihul, N. H. "Upravlinnia prybutkom pidpriyemstva" [Management of enterprise profit]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*, no. 28 (2010): 125-132.
- Prokhar, N. V., and Nochovna, Yu. O. *Oblik dokhodiv, vytrat i finansovykh rezultativ: problemy teorii ta praktyky* [Accounting for income, expenses and financial results: problems of theory and practice]. Poltava: RVV PUET, 2011.
- Teoriya izmereniya kapitala i pribyli* [The theory of measuring capital and profit]. Krakov: Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, 2010.
- Vlasova, N. O., and Melushova, I. Yu. *Efektynnist formuvannia finansovykh rezultativ pidpriyemstv rozdribnoi torhivli* [Effectiveness of the formation of financial results of retail enterprises]. Kharkiv: KhDUKhT, 2008.